Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

3 päivänä heinäkuuta 2012*

Tietokoneohjelmien oikeudellinen suoja — Internetistä ladattuja tietokoneohjelmia koskevien käytettyjen lisenssien myyminen — Direktiivi 2009/24/EY — 4 artiklan 2 kohta ja 5 artiklan 1 kohta — Levitysoikeuden raukeaminen — Tietokoneohjelman laillisesti hankkineen henkilön käsite

Asiassa C-128/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on esittänyt 3.2.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 14.3.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

UsedSoft GmbH

vastaan

Oracle International Corp.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts (esittelevä tuomari), J.-C. Bonichot ja A. Prechal sekä tuomarit K. Schiemann, E. Juhász, A. Borg Barthet, D. Šváby ja M. Berger,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— UsedSoft GmbH, edustajinaan Rechtsanwalt B. Ackermann ja Rechtsanwalt A. Meisterernst,

— Oracle International Corp., edustajinaan Rechtsanwalt T. Heydn ja Rechtsanwalt U. Hornung,

— Irlanti, asiamiehenään D. O'Hagan,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

— Ranskan hallitus, asiamiehenään J. Gstalter,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato S. Fiorentino,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

— Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda ja F. W. Bulst,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.4.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/24/EY (EUVL L 111, s. 16) 4 artiklan 2 kohdan ja 5 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa vastakkain ovat UsedSoft GmbH (jäljempänä UsedSoft) ja Oracle International Corp. (jäljempänä Oracle) ja joka koskee sitä, että UsedSoft myi Oraclen tietokoneohjelmien käytettyjä lisenssejä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

3 Maailman henkisen omaisuuden järjestö (WIPO) hyväksyi Genevessä 20.12.1996 WIPOn tekijänoikeussopimuksen (jäljempänä tekijänoikeussopimus). Tämä yleissopimus hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 16.3.2000 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2000/278/EY (EYVL L 89, s. 6).

4 Tekijänoikeussopimuksen 4 artiklan otsikko on ”Tietokoneohjelmat”, ja sen sanamuoto on seuraava:

”Tietokoneohjelmia suojataan Bernin yleissopimuksen 2 artiklan mukaisina kirjallisina teoksina. Tämä suoja ulottuu tietokoneohjelmiin niiden ilmaisutavasta tai ilmaisumuodosta riippumatta.”

5 Tekijänoikeussopimuksen 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Levitysoikeus”, määrätään seuraavaa:

”1. Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on yksinoikeus sallia alkuperäisten teostensa ja niiden kopioiden saattaminen yleisön saataville myymällä tai luovuttamalla omistusoikeus muulla tavoin.

2. Mikään tässä sopimuksessa ei vaikuta sopimuspuolten vapauteen päättää mahdollisista edellytyksistä, joiden vallitessa 1 kappaleessa mainittu oikeus raukeaa, kun alkuperäinen teos tai sen kopio tekijän luvalla ensimmäisen kerran myydään tai sen omistusoikeus luovutetaan muulla tavoin.”

6 Tekijänoikeussopimuksen 8 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Kirjallisten ja taiteellisten teosten tekijöillä on – – yksinoikeus sallia teostensa mikä tahansa välittäminen yleisölle johtimitse tai ilman johdinta, mukaan lukien teostensa saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada nämä teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.”

7 Tekijänoikeussopimuksen julkilausumissa todetaan 6 ja 7 artiklan osalta seuraavaa:

”Ilmauksilla ’kopio’ ja ’alkuperäinen teos ja kopio’, jotka kyseisissä artikloissa ovat levitysoikeuden ja vuokrausoikeuden kohteina, tarkoitetaan näissä artikloissa ainoastaan alustalle tallennettuja teosten kopioita, joita voidaan levittää aineellisina esineinä.”

Unionin oikeus

Direktiivi 2001/29

8 Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10) 28 ja 29 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(28) Tämän direktiivin mukaiseen tekijänoikeuden suojaan sisältyy yksinoikeus valvoa aineelliseen tuotteeseen sisällytetyn teoksen levitystä. Yhteisössä tapahtuva teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten ensimmäinen myynti, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan, johtaa sen oikeuden sammumiseen, joka mahdollistaa yhteisössä tapahtuvan kohteen jälleenmyyntivalvonnan. Tämän oikeuden ei olisi sammuttava teoksen alkuperäiskappaleen tai sen jäljennösten yhteisön ulkopuolella tapahtuneen myynnin vuoksi, jonka oikeudenhaltija itse suorittaa tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan. Tekijöiden vuokraus- ja lainausoikeuksista on säädetty direktiivissä 92/100/ETY. Tässä direktiivissä säädetty levitysoikeus ei rajoita mainitun direktiivin I luvussa olevia säännöksiä vuokraus- ja lainausoikeuksista.

(29) Oikeuksien sammuminen ei koske palveluja eikä varsinkaan suorakäyttöpalveluja. Tämä pätee myös tällaisen palvelun käyttäjän oikeudenhaltijan suostumuksella teoksesta tai muusta aineistosta tekemään fyysiseen kappaleeseen. Näin ollen tämä koskee myös teosten alkuperäiskappaleiden ja jäljennösten tai muun aineiston vuokrausta ja lainausta, jotka ovat luonteeltaan palveluja. Toisin kuin CD-ROMit tai CD-I:t, joissa henkinen omaisuus on sisällytetty aineelliseen tuotteeseen eli esineeseen, jokainen suorakäyttöpalvelu on itse asiassa teko, johon olisi oltava lupa, jos tekijänoikeus tai lähioikeus sitä edellyttää.”

9 Direktiivin 2001/29 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan tämä direktiivi ”ei aiheuta muutoksia eikä millään tavoin vaikuta voimassa oleviin yhteisön säädöksiin, jotka koskevat – – tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa”.

10 Direktiivin 2001/29 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

– –

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa mainitut oikeudet eivät sammu tässä artiklassa säädetyllä tavalla tapahtuvan yleisölle välittämisen tai yleisön saataviin saattamisen yhteydessä.”

11 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Levitysoikeus”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa alkuperäiskappaleiden ja niiden kopioiden levitys yleisölle missä muodossa tahansa myymällä tai muutoin.

2. Levitysoikeus ei sammu yhteisössä teoksen alkuperäiskappaleen tai sen kopioiden osalta, paitsi kun on kyseessä yhteisössä tapahtuva kohteen ensimmäinen myynti tai muu omistusoikeuden siirto, jonka oikeudenhaltija suorittaa itse tai joka suoritetaan hänen suostumuksellaan.”

Direktiivi 2009/24

12 Direktiivin 2009/24 ensimmäisen perustelukappaleen mukaan tällä direktiivillä kodifioidaan tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 14.5.1991 annettu neuvoston direktiivi 91/250/ETY (EYVL L 122, s. 42).

13 Direktiivin 2009/24 seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenee, että ”tässä direktiivissä ’tietokoneohjelmalla’ tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevia ohjelmia, laitteistoon sisältyvät ohjelmat mukaan lukien”.

14 Kyseisen direktiivin 13 perustelukappaleessa todetaan, ”ettei ohjelman tietokoneen muistiin lukemista ja ajamista, jotka ovat laillisesti hankitun tietokoneohjelman kappaleen käytön kannalta välttämättömiä toimia, eikä ohjelmaan sisältyvien virheiden korjaamista voida kieltää sopimuksella”.

15 Direktiivin 2009/24 1 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”jäsenvaltioiden on tämän direktiivin säännösten mukaisesti annettava tietokoneohjelmille tekijänoikeudellista suojaa kirjallisina teoksina, joita tarkoitetaan kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyssä Bernin yleissopimuksessa”.

16 Tämän direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaan ”tämän direktiivin mukainen suoja koskee kaikkia tietokoneohjelman eri ilmaisumuotoja”.

17 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Yksinoikeudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 5 tai 6 artiklasta muuta johdu, 2 artiklassa tarkoitetun oikeudenhaltijan yksinoikeudet käsittävät oikeuden seuraaviin toimiin tai niiden sallimiseen:

a) tietokoneohjelman tai sen osan pysyvä tai tilapäinen toisintaminen millä tavoin ja missä muodossa tahansa. Jos tietokoneohjelman lukeminen tietokoneen muistiin, näyttäminen, ajaminen, siirtäminen tai tallentaminen edellyttää tällaista toisintamista, nämä toimet edellyttävät oikeudenhaltijan suostumusta;

b) tietokoneohjelman kääntäminen, muuntaminen, sovittaminen ja muunlainen muuttaminen sekä näiden toimien tulosten toisintaminen rajoittamatta kuitenkaan ohjelmaa muuttaneen henkilön oikeuksia;

c) alkuperäisen tietokoneohjelman tai sen kappaleiden levitys yleisölle vuokraamalla tai millään muulla tavalla.

2. Kun oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus kyseisen kappaleen levittämiseen yhteisössä raukeaa, lukuun ottamatta oikeutta valvoa ohjelman tai sen kappaleen vuokraamista edelleen.”

18 Direktiivin 2009/24 5 artiklan, jonka otsikko on ”Yksinoikeuksia koskevat poikkeukset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei toisin ole nimenomaisesti sovittu, 4 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetut toimet eivät edellytä oikeudenhaltijan suostumusta, jos ne ovat tarpeen, jotta tietokoneohjelman laillisesti hankkinut henkilö voi käyttää ohjelmaa aiotun tarkoituksen mukaisesti, virheiden korjaaminen mukaan lukien.”

Saksan oikeus

19 Tekijänoikeudesta ja sen lähioikeuksista 9.9.1965 annetun lain (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte), sellaisena kuin se on muutettuna (jäljempänä UrhG), 69 c ja 69 d §:llä saatetaan direktiivin 2009/24 4 ja 5 artikla osaksi Saksan oikeutta.

Pääasian tausta ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Oracle kehittää ja jakelee tietokoneohjelmia. Se on näiden ohjelmien yksinomaisten käyttöoikeuksien haltija tekijänoikeuden perusteella. Se on myös muun muassa tietokoneohjelmia varten Saksassa tavaramerkeiksi rekisteröityjen sanamerkkien ja yhteisön tavaramerkeiksi rekisteröityjen sanamerkkien Oracle haltija.

21 Oracle jakelee pääasiassa kyseessä olevia tietokoneohjelmia eli tietokantaohjelmia 85 prosentissa tapauksista internetistä lataamisen avulla. Asiakas lataa ohjelman kappaleen suoraan tietokoneelleen Oraclen internetsivulta. Kyse on client-server-periaatteella toimivista tietokoneohjelmista. Tällaisen ohjelman käyttöoikeus, joka saadaan lisenssisopimuksella, sisältää luvan tallentaa tämän ohjelman kappale pysyvästi palvelimelle ja saattaa se tietyn käyttäjämäärän saataville sillä tavoin, että se ladataan heidän työasemiensa käyttömuistiin. Ylläpitosopimuksen puitteissa Oraclen internetsivuilta voidaan ladata kyseisen tietokoneohjelman päivitettyjä versioita (updates) ja ohjelmia, joiden tarkoituksena on virheiden korjaaminen (patches). Asiakkaan pyynnöstä kyseiset tietokoneohjelmat voidaan toimittaa myös CD-ROMilla tai DVD:llä.

22 Oracle tarjoaa pääasiassa kyseessä oleville tietokoneohjelmille ryhmälisenssejä vähintään 25 käyttäjälle. Yrityksen, jonka tarvitsee hankkia lisenssi 27 käyttäjälle, on näin ollen hankittava kaksi lisenssiä.

23 Oraclen pääasiassa kyseessä olevia tietokoneohjelmia koskevat lisenssisopimukset sisältävät otsikon ”Oikeuksien luovutus” alla seuraavan lausekkeen:

”Maksamalla palveluista saatte ainoastaan yrityksenne sisäiseen käyttöön tarkoitetun toistaiseksi voimassa olevan maksuttoman käyttöoikeuden, joka ei ole yksinomainen ja jota ei voida luovuttaa edelleen, kaikkeen, mitä Oracle kehittää ja luovuttaa käyttöönne tämän sopimuksen perusteella.”

24 UsedSoft myy tietokoneohjelmien käytettyjä lisenssejä ja erityisesti käyttöoikeuslisenssejä, jotka liittyvät pääasiassa kyseessä oleviin Oraclen tietokoneohjelmiin. UsedSoft hankkii tätä varten Oraclen asiakkailta tällaisia käyttöoikeuslisenssejä tai niiden osia, kun alkuperäiset lisenssit koskevat sellaista käyttäjämäärää, joka ylittää ensimmäisen ostajan tarpeet.

25 Lokakuussa 2005 UsedSoft teki ”Oracle-erikoistarjouksia”, joiden yhteydessä se tarjosi myytäväksi pääasiassa kyseessä olevien Oraclen tietokoneohjelmien ”jo käytettyjä” lisenssejä. Se totesi tällöin, että kaikki lisenssit olivat ”ajantasaisia” siten, että alkuperäisen lisenssinsaajan ylläpitosopimus Oraclen kanssa oli vielä voimassa, ja että notaari oli vahvistanut alkuperäisen myynnin lainmukaisuuden.

26 UsedSoftin asiakkaat, joilla ei vielä ole kyseistä Oraclen ajantasaista tietokoneohjelmaa, lataavat ohjelman kappaleen suoraan Oraclen internetsivulta sen jälkeen, kun ne ovat hankkineet tällaisen käytetyn lisenssin. Asiakkaat, joilla on jo tämä tietokoneohjelma ja jotka ostavat täydennykseksi lisenssejä uusia käyttäjiä varten, lataavat UsedSoftin ohjeiden mukaisesti tietokoneohjelman näiden käyttäjien työasemille.

27 Oracle nosti kanteen Landgericht München I:ssä, jotta UsedSoft määrättäisiin lopettamaan tämän tuomion 24–26 kohdassa mainitut käytännöt. Kyseinen tuomioistuin hyväksyi Oraclen vaatimukset. UsedSoftin tästä tuomiosta tekemä valitus ei menestynyt. Tämän jälkeen UsedSoft teki Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin.

28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan UsedSoftin ja sen asiakkaiden toiminta loukkaa Oraclen yksinoikeutta toisintaa tietokoneohjelmia pysyvästi tai väliaikaisesti direktiivin 2009/24 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla tavalla. Kyseisen tuomioistuimen mukaan UsedSoftin asiakkaat eivät voi tukeutua oikeuteen, jonka Oracle olisi pätevästi siirtänyt niille tietokoneohjelmien toisintamiseksi. Oraclen lisenssisopimuksista ilmenee nimittäin, ettei ohjelmien käyttöoikeutta voida luovuttaa. Tämän vuoksi Oraclen asiakkaat eivät saa luovuttaa kolmansille näiden ohjelmien toisintamisoikeutta.

29 Pääasian ratkaisu riippuu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan siitä, voivatko UsedSoftin asiakkaat vedota menestyksellisesti UrhG:n 69 d §:n 1 momenttiin, jolla saatetaan osaksi Saksan oikeutta direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohta.

30 Tältä osin on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan aluksi pohdittava, onko henkilö, jolla UsedSoftin asiakkaiden tapaan ei ole tekijänoikeuden haltijan myöntämää tietokoneohjelman käyttöoikeutta mutta joka aikoo vedota tietokoneohjelman kappaleen levitysoikeuden raukeamiseen, direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tämän kappaleen ”laillisesti hankkinut henkilö”. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että näin on. Se selittää, että tietokoneohjelman kappaleen hyväksyminen myyntiin levittämisoikeuden raukeamisen seurauksena olisi merkityksetöntä, jos tällaisen kappaleen ostajalla ei olisi oikeutta toisintaa tietokoneohjelmaa. Tietokoneohjelman käyttäminen nimittäin edellyttää pääsääntöisesti sen toisintamista – toisin kuin muiden tekijänoikeudella suojattujen teosten käyttö. Direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdan tarkoituksena on siis varmistaa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa säädetty levitysoikeuden raukeaminen.

31 Tämän jälkeen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko pääasian kaltaisessa asiassa tietokoneohjelman kappaleen levitysoikeus rauennut UrhG:n 69 c artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä, jolla direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohta saatetaan osaksi Saksan oikeutta, tarkoitetulla tavalla.

32 Sen mukaan useat tulkinnat ovat mahdollisia. Ensinnäkin direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohtaa voitaisiin soveltaa, kun tekijänoikeuden haltija antaa asiakkaalle luvan – lisenssisopimuksen tekemisen jälkeen – valmistaa tietokoneohjelman kappale lataamalla tämän ohjelman internetistä ja tallentamalla sen tietokoneelle. Tämän tulkinnan mukaan levittämisoikeuden raukeaminen on kyseisen säännöksen mukaan ohjelman kappaleen ensimmäisen myynnin oikeudellinen seuraamus eikä raukeaminen välttämättä edellytä tietokoneohjelman aineellisen kappaleen markkinoille saattamista. Toiseksi direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohtaa voitaisiin soveltaa analogisesti sellaisessa myyntitilanteessa, jossa tietokoneohjelma toimitetaan internetin kautta. Tämän tulkinnan kannattajien mukaan tältä osin on olemassa tahaton lainaukko (planwidrige Regelungslücke), koska tämän direktiivin laatijat eivät ole ottaneet huomioon eivätkä säädelleet tietokoneohjelmien toimittamista internetin kautta. Kolmannen tulkinnan mukaan direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa, koska levitysoikeuden raukeaminen tämän säännöksen nojalla edellyttää, että oikeudenhaltija tai hänen suostumuksellaan joku muu saattaa markkinoille tietokoneohjelman fyysisen kappaleen. Tämän kannan mukaan direktiivin 2009/24 laatijat ovat tietoisesti jättäneet saattamatta tietokoneohjelmien toimittamisen internetin kautta raukeamissäännön alaiseksi.

33 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, voiko henkilö, joka on ostanut käytetyn lisenssin, vedota ohjelman kappaleen valmistamiseksi – kuten pääasiassa UsedSoftin asiakkaat lataamalla Oraclen ohjelman kappaleen Oraclen internetsivulta tietokoneelle tai lataamalla ohjelman kappaleen muiden työasemien käyttömuistiin – siihen, että ensimmäisen ostajan oikeudenhaltijan suostumuksella internetistä lataaman tietokoneohjelman kappaleen levitysoikeus on rauennut, kun ensimmäinen ostaja on hävittänyt tietokoneohjelman kappaleensa tai ei enää käytä sitä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin arvioi, ettei direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohtaa ja 4 artiklan 2 kohtaa voida soveltaa analogisesti. Levitysoikeuden raukeamisen tarkoituksena on

yksinomaan varmistaa oikeudenhaltijan tai jonkun muun hänen suostumuksellaan myymän, tietylle tallennusalustalle aineellistetun ohjelman kappaleen hyväksyminen myyntiin. Raukeamisen vaikutusta ei tulisi tämän vuoksi laajentaa internetin kautta toimitettuihin aineettomiin tietoihin.

34 Tässä tilanteessa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko henkilö, joka voi vedota tietokoneohjelman kappaleen levitysoikeuden raukeamiseen, direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ’tietokoneohjelman laillisesti hankkinut henkilö’?

2) Siinä tapauksessa, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, raukeaako oikeus tietokoneohjelman kappaleen levittämiseen direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan – – mukaan silloin, kun sen hankkinut henkilö on oikeudenhaltijan suostumuksella valmistanut kappaleen lataamalla ohjelman internetistä tallennusalustalle?

3) Siinä tapauksessa, että myös toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voiko myös se, joka on hankkinut ’käytetyn’ ohjelmistolisenssin, vedota kappaleen valmistamiseksi ’tietokoneohjelman laillisesti hankkineena henkilönä’ direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 2 kohdan – – mukaan siihen, että levitysoikeus ensimmäisen hankkijan oikeudenhaltijan suostumuksella internetistä tallennusalustalle lataamaan tietokoneohjelman kappaleeseen on rauennut, kun ensimmäinen hankkija on hävittänyt tietokoneohjelman kappaleensa tai ei enää käytä sitä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Toinen kysymys

35 Toisella kysymyksellään, jota on tarkasteltava ensimmäiseksi, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, voiko tietokoneohjelman kappaleen lataaminen internetistä tekijänoikeuden haltijan suostumuksella aiheuttaa tämän kappaleen levitysoikeuden raukeamisen Euroopan unionissa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja missä olosuhteissa tällainen raukeaminen voi aiheutua.

36 On huomautettava, että direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan mukaan silloin, kun oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus kyseisen kappaleen levittämiseen unionissa raukeaa.

37 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että oikeudenhaltija itse, tässä tapauksessa Oracle, saattaa unionissa niiden asiakkaidensa saataville, jotka haluavat käyttää sen tietokoneohjelmaa, ohjelman kappaleen, joka voidaan ladata sen internetsivulta.

38 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa sen määrittämiseksi, onko tekijänoikeuden haltijan levitysoikeus rauennut, on ensimmäiseksi tutkittava, voidaanko tämän oikeudenhaltijan ja sen asiakkaan välistä sopimussuhdetta, jonka puitteissa kyseinen tietokoneohjelman kappale on ladattu, pitää direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna tilanteena, jossa joku on ”ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen”.

39 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen sisältönsä ja soveltamisalansa määrittämiseksi,

on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhdenmukaisesti (ks. mm. asia C-5/08, Infopaq International, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6569, 27 kohta; asia C-34/10, Brüstle, tuomio 18.10.2011, Kok., s. I-9821, 25 kohta ja asia C-510/10, DR ja TV2 Danmark, tuomio 26.4.2012, 33 kohta).

40 Direktiivissä 2009/24 ei viitata sen 4 artiklan 2 kohtaan sisältyvän myynnin käsitteen merkityksen osalta kansalliseen oikeuteen. Näin ollen tätä käsitettä on direktiiviä sovellettaessa pidettävä unionin oikeuden itsenäisenä käsitteenä, jota on tulkittava yhtenäisesti unionin alueella (ks. vastaavasti em. asia DR ja TV2 Danmark, tuomion 34 kohta).

41 Tämä päätelmä saa tukea direktiivin 2009/24 kohteesta ja tavoitteesta. Tämän direktiivin, joka perustuu EY 95 artiklaan, joka vastaa SEUT 114 artiklaa, neljännestä ja viidennestä perustelukappaleesta ilmenee, että sillä pyritään poistamaan jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen väliset eroavuudet, jotka vaarantavat sisämarkkinoiden toiminnan tietokoneohjelmien osalta. Myynnin käsitettä on kuitenkin tulkittava yhdenmukaisesti sen välttämiseksi, että kyseisellä direktiivillä tekijänoikeuksien haltijoille myönnetty suoja voisi vaihdella sen mukaan, minkä jäsenvaltion lainsäädäntöä sovelletaan.

42 Yleisesti hyväksytyn määritelmän mukaan myynnillä tarkoitetaan sopimusta, jolla henkilö luovuttaa vastikkeellisesti toiselle henkilölle omistusoikeutensa hänelle kuuluvaan aineelliseen tai aineettomaan omaisuuteen. Tästä seuraa, että liiketoimi, jonka seurauksena tietokoneohjelman kappaleeseen liittyvä levitysoikeus raukeaa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, pitää sisällään sen, että tämän kappaleen omistusoikeus siirtyy liiketoimessa.

43 Oracle väittää, ettei se myy pääasiassa kyseessä olevien tietokoneohjelmien kappaleita. Se selittää, että se saattaa kyseisen ohjelman kappaleen internetsivulleen asiakkaidensa saataville ilmaiseksi ja että nämä voivat ladata tämän kappaleen. Oraclen asiakkaat voivat kuitenkin käyttää näin ladattua kappaletta ainoastaan, jos ne ovat tehneet käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen Oraclen kanssa. Tällaisella lisenssillä Oraclen asiakkaille myönnetään rajoittamattomaksi ajaksi kyseisen tietokoneohjelman käyttöoikeus, johon ei sisälly yksinoikeutta ja jota ei voida luovuttaa. Oraclen mukaan kappaleen ilmainen saataville saattaminen tai käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen tekeminen eivät kumpikaan pidä sisällään tämän kappaleen omistusoikeuden siirtämistä.

44 Tältä osin on todettava, että tietokoneohjelman kappaleen lataaminen ja siihen liittyvän käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen tekeminen muodostavat jakamattoman kokonaisuuden. Tietokoneohjelman kappaleen lataaminen ei nimittäin ole hyödyllistä, jollei sen haltija voi käyttää tätä kappaletta. Näitä kahta toimenpidettä on näin ollen tutkittava kokonaisuutena, kun niitä luonnehditaan oikeudellisesti (ks. analogisesti yhdistetyt asiat C-145/08 ja C-149/08, Club Hotel Loutraki ym., tuomio 6.5.2010, Kok., s. I-4165, 48 ja 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Siitä, sisältyykö pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kyseessä oleviin liiketoimiin tietokoneohjelman kappaleen omistusoikeuden siirtyminen, on todettava ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenevän, että Oraclen asiakas, joka lataa kyseisen tietokoneohjelman kappaleen ja joka tekee tämän yhtiön kanssa kyseisen kappaleen käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen, saa vastikkeellisesti tämän kappaleen käyttöoikeuden rajoittamattomaksi ajaksi. Oraclen tietokoneohjelmansa kappaleen saataville saattamisen ja siihen liittyvän käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen tekemisen tarkoituksena on näin ollen kyseisen kappaleen saattaminen Oraclen asiakkaiden käytettäväksi pysyvästi sellaista vastiketta vastaan, jolla tekijänoikeuden haltija voi saada omistamansa teoksen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen.

46 Näissä olosuhteissa tämän tuomion 44 kohdassa mainitut toimenpiteet kokonaisuutena tarkasteltuina merkitsevät kyseessä olevan tietokoneohjelman kappaleen omistusoikeuden siirtymistä.

47 Tässä yhteydessä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa merkitystä ei ole sillä, onko kyseisen oikeuden haltija saattanut tietokoneohjelman kappaleen asiakkaan saataville oikeudenhaltijan internetsivulta toteutettavan lataamisen vai CD-ROMin tai DVD:n kaltaisen aineellisen alustan avulla.

Vaikka myös viimeksi mainitussa tapauksessa kyseisen oikeuden haltija erottaa muodollisesti toisistaan asiakkaan oikeuden käyttää toimitettua tietokoneohjelman kappaletta toimenpiteestä, joka muodostuu tämän ohjelman kappaleen siirtämisestä asiakkaalle aineellisella alustalla, ostajan kannalta toimenpidettä, joka muodostuu tietokoneohjelman kappaleen lataamisesta tältä alustalta, ja lisenssisopimuksen tekemistä ei nimittäin voida erottaa toisistaan tämän tuomion 44 kohdassa esitetyillä perusteilla. Koska ostaja, joka lataa kyseisen tietokoneohjelman kappaleen CD-ROMin tai DVD:n kaltaisen aineellisen alustan avulla ja joka tekee siihen liittyvän käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen, saa vastikkeellisesti rajoittamattomaksi ajaksi oikeuden käyttää kyseistä kappaletta, on katsottava, että myös nämä kaksi toimenpidettä sisältävät kyseisen kappaleen omistusoikeuden siirtymisen, kun kyseessä olevan tietokoneohjelman kappale saatetaan saataville CD-ROMin tai DVD:n kaltaisen aineellisen alustan avulla.

48 Näin ollen on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa se, että tekijänoikeuden haltija siirtää tietokoneohjelman kappaleen asiakkaalle ja nämä osapuolet tekevät käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen, muodostaa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tilanteen, jossa joku on ”ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen”.

49 Kuten julkisasiamies korostaa ratkaisuehdotuksensa 59 kohdassa, ellei direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua termiä ”myynyt” tulkittaisi laajasti siten, että se kattaa kaikki tuotteen markkinointimuodot, joilla myönnetään tietokoneohjelman kappaleen käyttöoikeus rajoittamattomaksi ajaksi sellaista vastiketta vastaan, jolla tekijänoikeuden haltija voi saada omistamansa teoksen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen, tämän säännöksen tehokas vaikutus vaarantuisi, sillä tavarantoimittajat voisivat kiertää raukeamissäännön ja poistaa sen merkityksen vain luokittelemalla sopimuksen ”lisenssisopimukseksi” ”myyntisopimuksen” (kauppasopimuksen) sijasta.

50 Toiseksi ei voida hyväksyä Oraclen ja Euroopan komission väitettä, jonka mukaan tietokoneohjelman kappaleen saattaminen saataville tekijänoikeuden haltijan internetsivulle on direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ”saattamista yleisön saataviin”, joka tämän direktiivin 3 artiklan 3 kohdan mukaan ei voi aiheuttaa levitysoikeuden raukeamista.

51 Direktiivin 2001/29 1 artiklan 2 kohdan a alakohdasta nimittäin ilmenee, että se ”ei aiheuta muutoksia eikä millään tavoin vaikuta voimassa oleviin [unionin oikeuden] säädöksiin, jotka koskevat – – tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa”, joka on myönnetty direktiivillä 91/250, joka on sittemmin kodifioitu direktiivillä 2009/24. Direktiivin 2009/24 säännökset ja erityisesti sen 4 artiklan 2 kohta merkitsevät siis lex specialista direktiivin 2001/29 säännöksiin nähden, joten jos oletetaan, että pääasiassa kyseessä oleva sopimussuhde tai sen osa voi myös kuulua viimeksi mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”välittäminen yleisölle” alaan, myös tällöin on niin, että direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tilanne, jossa joku on ”ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen”, aiheuttaa saman säännöksen mukaan tämän kappaleen levitysoikeuden raukeamisen.

52 Lisäksi tämän tuomion 46 kohdasta ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa tekijänoikeuden haltija siirtää tietokoneohjelman kappaleen omistusoikeuden asiakkaalleen. Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 73 kohdassa, tekijänoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleesta, jonka valossa direktiivin 2001/29 3 ja 4 artiklaa on tulkittava niin pitkälti kuin mahdollista (ks. vastaavasti asia C-456/06, Peek & Cloppenburg, tuomio 17.4.2008, Kok., s. I-2731, 30 kohta), ilmenee, että se, että omistusoikeus luovutetaan, muuttaa pelkän tämän direktiivin 3 artiklassa tarkoitetun ”yleisölle välittämisen” kyseisen direktiivin 4 artiklassa tarkoitetuksi levitystoimeksi, joka voi johtaa, jos saman direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa asetetut edellytykset täyttyvät, levitysoikeuden raukeamiseen samalla tavoin kuin direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tilanne, jossa joku on ”ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen”.

53 Kolmanneksi on vielä tutkittava, liittyykö direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu levitysoikeuden raukeaminen ainoastaan aineellisiin esineisiin eikä internetistä ladattuihin tietokoneohjelmien aineettomiin kappaleisiin, kuten Oracle, unionin tuomioistuimessa huomautuksia esittäneet hallitukset ja komissio väittävät. Ne tukeutuvat tältä osin direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan sanamuotoon, direktiivin 2001/29 28 ja 29 perustelukappaleeseen, viimeksi mainitun direktiivin 4 artiklaan, luettuna yhdessä tekijänoikeussopimuksen 8 artiklan kanssa, ja tekijänoikeussopimuksen, jonka täytäntöön paneminen on yksi direktiivin 2001/29 tavoitteista, 6 ja 7 artiklaa koskevaan julkilausumaan.

54 Komission mukaan direktiivin 2001/29 29 perustelukappaleessa vahvistetaan, että ”oikeuksien sammuminen ei koske palveluja eikä varsinkaan suorakäyttöpalveluja”.

55 Tästä on todettava aluksi, ettei direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdasta ilmene, että tässä kohdassa tarkoitettu tietokoneohjelmien kappaleiden levitysoikeuden raukeaminen rajoittuisi CD-ROMin tai DVD:n kaltaisella aineellisella alustalla oleviin tietokoneohjelmien kappaleisiin. Päinvastoin on todettava, ettei kyseisessä säännöksessä, jossa viitataan tarkemmitta täsmennyksittä tilanteeseen, jossa joku on ”ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen”, tehdä erottelua sen perusteella, onko kyseessä oleva kappale aineellisessa vai aineettomassa muodossa.

56 Tämän jälkeen on huomautettava, että direktiivi 2009/24, joka koskee erityisesti tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa, on lex specialis -säädös suhteessa direktiiviin 2001/29.

57 Direktiivin 2009/24 1 artiklan 2 kohdan mukaan ”tämän direktiivin mukainen suoja koskee kaikkia tietokoneohjelman eri ilmaisumuotoja”. Kyseisen direktiivin seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan tästä, että ”tietokoneohjelmalla”, jota sillä on tarkoitus suojata, ”tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevia ohjelmia, laitteistoon sisältyvät ohjelmat mukaan lukien”.

58 Edellä mainituista säännöksistä ilmenee siis selvästi unionin lainsäätäjän tahto samastaa direktiivissä 2009/24 tarkoitetun suojan kannalta tietokoneohjelman aineelliset ja aineettomat kappaleet.

59 Näissä olosuhteissa on todettava, että direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu levitysoikeuden raukeaminen koskee sekä aineellisia että aineettomia tietokoneohjelman kappaleita ja näin ollen myös sellaisia tietokoneohjelman kappaleita, jotka niiden ensimmäisen myynnin yhteydessä on ladattu internetistä ensimmäisen ostajan tietokoneelle.

60 On totta, että direktiiveissä 2001/29 ja 2009/24 käytetyillä käsitteillä on lähtökohtaisesti oltava sama merkitys (ks. yhdistetyt asiat C-403/08 ja C-429/08, Football Association Premier League ym., tuomio 4.10.2011, Kok., s. I-9083, 187 ja 188 kohta). Vaikka oletettaisiin, että direktiivin 2001/29 4 artiklan 2 kohdassa, tulkittuna direktiivin 28 ja 29 perustelukappaleen ja tekijänoikeussopimuksen valossa, jonka täytäntöön paneminen on direktiivin 2001/29 tavoite (asia C-277/10, Luksan, tuomio 9.2.2012, 59 kohta), todetaan tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvien teosten osalta, että levitysoikeuden raukeaminen koskee ainoastaan aineellisia esineitä, tällainen seikka ei, kun otetaan huomioon unionin lainsäätäjän direktiivin 2009/24 nimenomaisessa asiayhteydessä ilmaisema erilainen tahto, kuitenkaan voi vaikuttaa viimeksi mainitun direktiivin 4 artiklan 2 kohdan tulkintaan.

61 On vielä lisättävä, että taloudellisesta näkökulmasta tietokoneohjelman myyminen CD-ROMilla tai DVD:llä ja tietokoneohjelman myyminen internetistä lataamisen avulla ovat samankaltaisia toimia. Toimittaminen internetin avulla vastaa toiminnallisesti aineellisen alustan toimittamista. Direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan tulkitseminen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen valossa vahvistaa, että kyseisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla levitysoikeus raukeaa, kun oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan myy ensimmäisen kerran tietokoneohjelman kappaleen unionissa, riippumatta siitä, myydäänkö tällöin kyseisen ohjelman aineellinen vai aineeton kappale.

62 Komission väitteestä, jonka mukaan unionin oikeudessa ei säädetä levitysoikeuden raukeamisesta palvelujen osalta, on huomautettava, että tekijänoikeudella suojattujen teosten levitysoikeuden raukeamisen periaatteen tavoitteena on markkinoiden eristämisen välttämiseksi rajoittaa kyseisten teosten levittämisen rajoituksia siihen, mikä on tarpeen kyseessä olevan immateriaalioikeuden ydinsisällön säilyttämiseksi (ks. vastaavasti asia C-200/96, Metronome Musik, tuomio 28.4.1998, Kok., s. I-1953, 14 kohta; asia C-61/97, FDV, tuomio 22.9.1998, Kok., s. I-5171, 13 kohta ja em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 106 kohta).

63 Pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa sen avulla, että direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua levitysoikeuden raukeamisen periaatetta sovellettaisiin ainoastaan aineellisella alustalla myytäviin tietokoneohjelmien kappaleisiin, tekijänoikeuden haltija voisi säännellä internetistä ladattujen kappaleiden jälleenmyyntiä ja vaatia jokaisen jälleenmyynnin yhteydessä uuden korvauksen, vaikka tekijänoikeuden haltija olisi saanut asianmukaisen korvauksen jo kyseisen kappaleen ensimmäisen myynnin perusteella. Tällainen internetistä ladattujen tietokoneohjelmien kappaleiden jälleenmyynnin rajoittaminen ylittäisi sen, mikä on tarpeen kyseessä olevan immateriaalioikeuden ydinsisällön säilyttämiseksi (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Football Association Premier League ym., tuomion 105 ja 106 kohta).

64 Neljänneksi on vielä tutkittava, estääkö ensimmäisen ostajan tekemä ylläpitosopimus, kuten Oracle väittää, joka tapauksessa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun oikeuden raukeamisen, koska tietokoneohjelman kappale, jonka ensimmäinen ostaja voi luovuttaa toiselle ostajalle, ei vastaa enää sen lataamaa kappaletta vaan kyseisen ohjelman uutta kappaletta.

65 Ennakkoratkaisupäätöksestä ilmenee, että UsedSoftin tarjoamat käytetyt lisenssit ovat ”ajantasaisia” siten, että kun Oracle myi tietokoneohjelman kappaleen asiakkaalleen, samalla tehtiin tähän kappaleeseen liittyvä ylläpitosopimus.

66 On todettava, että tietokoneohjelmien kappaleen levitysoikeuden raukeaminen direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan nojalla koskee ainoastaan kappaleita, jotka oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt unionissa. Se ei koske ylläpitosopimusten kaltaisia palvelusopimuksia, jotka voidaan erottaa tällaisesta myynnistä ja jotka on tehty kyseisen myynnin yhteydessä mahdollisesti määräajaksi.

67 Pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten ylläpitosopimusten tekemisestä tietokoneohjelman aineettoman kappaleen myynnin yhteydessä kuitenkin seuraa, että alkuperäistä kappaletta korjataan ja päivitetään. Vaikka oletettaisiin, että ylläpitosopimus on määräaikainen, on todettava, että tällaisen sopimuksen perusteella korjatut, muutetut tai lisätyt toiminnot kuuluvat erottamattomasti alun perin ladattuun kappaleeseen ja että sen ostaja voi käyttää niitä rajoittamattoman ajan myös silloin, jos tämä ostaja päättää myöhemmin olla jatkamatta ylläpitosopimustaan.

68 Näin ollen on todettava, että direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu levitysoikeuden raukeaminen koskee myös sellaista tietokoneohjelman kappaletta, joka on myyty tekijänoikeuden haltijan korjaamana ja päivittämänä.

69 On kuitenkin korostettava, että jos ensimmäisen ostajan hankkima lisenssi koskee sellaista käyttäjämäärää, joka ylittää ensimmäisen ostajan tarpeet, kuten tämän tuomion 22 ja 24 kohdassa esitetään, tällä ostajalla ei ole lupaa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun levitysoikeuden raukeamisen seurauksena jakaa tätä lisenssiä osiin ja jälleenmyydä yksinomaan kyseessä olevan tietokoneohjelman sellaista käyttöoikeutta, joka vastaa sen määrittämää käyttäjämäärää.

70 Alkuperäisen ostajan, joka jälleenmyy sellaisen tietokoneohjelman aineellisen tai aineettoman kappaleen, jonka osalta tekijänoikeuden haltijalle kuuluva levitysoikeus on rauennut direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, on tehtävä oma kappaleensa käyttökelvottomaksi

jälleenmyyntihetkellä välttääkseen loukkaamasta direktiivin 2009/24 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä tietokoneohjelman tekijälle kuuluvaa yksinoikeutta sen toisintamiseen. Edeltävässä kohdassa mainitun kaltaisessa tilanteessa tekijänoikeuden haltijan asiakas jatkaa kuitenkin palvelimelleen asennetun tietokoneohjelman kappaleen käyttämistä eikä siis tee sitä käyttökelvottomaksi.

71 Vaikka kyseisen tietokoneohjelman ylimääräisten käyttöoikeuksien ostaja ei asentaisi uudelleen – eikä siis toisintaisi uudelleen – kyseistä ohjelmaa palvelimelleen, on lisäksi todettava, ettei direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa säädetty levitysoikeuden raukeaminen missään tapauksessa ulottuisi tällaisiin käyttöoikeuksiin. Tällaisessa tilanteessa ylimääräisten käyttöoikeuksien osto ei liity kappaleeseen, jonka osalta levitysoikeus on rauennut kyseisen säännöksen nojalla. Ostolla päinvastoin pyritään yksinomaan mahdollistamaan sen kappaleen käyttäjämäärän laajentaminen, jonka ylimääräisten oikeuksien ostaja oli jo itse asentanut palvelimelleen.

72 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että tietokoneohjelman kappaleen levitysoikeus raukeaa, jos tekijänoikeuden haltija, joka on sallinut – jopa ilmaiseksi – tämän kappaleen lataamisen internetistä tallennusalustalle, on myöntänyt myös kyseisen kappaleen käyttöoikeuden rajoittamattomaksi ajaksi sellaista vastiketta vastaan, jolla se voi saada omistamansa teoksen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen.

Ensimmäinen ja kolmas kysymys

73 Ensimmäisellä ja kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, voidaanko UsedSoftin myymien kaltaisten tietokoneohjelmia koskevien käytettyjen lisenssien ostajaa pitää direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa säädetyn levitysoikeuden raukeamisen seurauksena direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”tietokoneohjelman laillisesti hankkineena henkilönä”, jolla viimeksi mainitun säännöksen mukaisesti on oikeus toisintaa kyseinen tietokoneohjelma voidakseen käyttää kyseistä ohjelmaa sen aiotun tarkoituksen mukaisesti.

74 Direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että jollei toisin ole nimenomaisesti sovittu, tietokoneohjelman toisintaminen ei edellytä oikeudenhaltijan suostumusta, jos tämä toisintaminen on tarpeen, jotta tietokoneohjelman laillisesti hankkinut henkilö voi käyttää ohjelmaa aiotun tarkoituksen mukaisesti, virheiden korjaaminen mukaan lukien.

75 Kun tekijänoikeuden haltijan asiakas ostaa internetsivulla olevan tietokoneohjelman kappaleen kyseiseltä oikeudenhaltijalta, ladatessaan kyseisen kappaleen tietokoneelleen hän toisintaa sen, mikä on sallittua direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdan nojalla. Tämä toisintaminen on nimittäin tarpeen, jotta tietokoneohjelman laillisesti hankkinut henkilö voi käyttää tietokoneohjelmaa sen aiotun tarkoituksen mukaisesti.

76 Lisäksi direktiivin 2009/24 13 perustelukappaleessa todetaan, ”ettei ohjelman tietokoneen muistiin lukemista ja ajamista, jotka ovat laillisesti hankitun tietokoneohjelman kappaleen käytön kannalta välttämättömiä toimia, – – voida kieltää sopimuksella”.

77 Tämän jälkeen on huomautettava, että tekijänoikeuden haltijan levitysoikeus raukeaa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, kun tämä oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman aineellisen tai aineettoman kappaleen unionissa. Tästä seuraa, että tämän säännöksen seurauksena kyseisen oikeuden haltija ei voi enää kieltää kyseisen kappaleen jälleenmyyntiä, ja näin on riippumatta sopimuslausekkeista, joissa kielletään myöhempi luovuttaminen.

78 Kuten tämän tuomion 70 kohdasta ilmenee, on totta, että sellaisen tietokoneohjelman aineellisen tai aineettoman kappaleen, jonka osalta tekijänoikeuden haltijalle kuuluva levitysoikeus on rauennut direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, alkuperäisen ostajan, joka jälleenmyy tämän kappaleen, on tehtävä tietokoneelleen ladattu kappale käyttökelvottomaksi jälleenmyyntihetkellä välttääkseen loukkaamasta direktiivin 2009/24 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä tekijänoikeuden haltijan yksinoikeutta tietokoneohjelmansa toisintamiseen.

79 Kuten Oracle toteaa oikeutetusti, sen varmistaminen, että tällainen kappale on tehty käyttökelvottomaksi, saattaa olla hankalaa. Sellainen tekijänoikeuden haltija, joka levittää CD-ROMin tai DVD:n kaltaiselle aineelliselle alustalle tallennettuja tietokoneohjelman kappaleita, kohtaa kuitenkin saman hankaluuden, sillä sen on hyvin vaikea varmistaa, eikö alkuperäinen ostaja ole luonut tietokoneohjelman kappaleita, joiden käyttämistä se jatkaa myytyään aineellisen alustan. Tämän hankaluuden ratkaisemiseksi – ”perinteinen” tai ”digitaalinen” – levittäjä saa käyttää teknisiä suojakeinoja, kuten tuoteavaimia.

80 Koska tekijänoikeuden haltija ei voi estää sellaisen tietokoneohjelman kappaleen jälleenmyyntiä, jonka osalta kyseisen haltijan levitysoikeus on rauennut direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan nojalla, on todettava, että tämän kappaleen toinen ostaja sekä kaikki myöhemmät ostajat ovat direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja ”tietokoneohjelman laillisesti hankkineita henkilöitä”.

81 Jos siis tietokoneohjelman kappaleen ensimmäinen ostaja myy tämän kappaleen, uusi ostaja voi direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti ladata ensimmäisen ostajan hänelle myymän kappaleen tietokoneelleen. Tällainen lataaminen on katsottava tietokoneohjelman kappaleen tarpeelliseksi toisintamiseksi, jonka avulla tämä uusi ostaja voi käyttää tätä ohjelmaa sen aiotun tarkoituksen mukaisesti.

82 Oraclen, Irlannin sekä Ranskan ja Italian hallitusten väitettä, jonka mukaan direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdassa mainittu tietokoneohjelman laillisesti hankkineiden henkilöiden käsite koskee ainoastaan ostajaa, jolla on suoraan tekijänoikeuden haltijan kanssa tekemänsä lisenssisopimuksen nojalla lupa käyttää tietokoneohjelmaa, ei voida hyväksyä.

83 Tällaisen tulkinnan seurauksena tekijänoikeuden haltija voisi estää kaikkien sellaisten käytettyjen kappaleiden tosiasiallisen käyttämisen, joiden osalta levitysoikeus on rauennut direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti, vetoamalla tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa myönnettyyn toisintamista koskevaan yksinoikeuteensa, ja näin kyseisessä 4 artiklan 2 kohdassa säädetyn levitysoikeuden raukeamisen tehokas vaikutus poistuisi.

84 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen tilanteen osalta on huomautettava, että tämän tuomion 44 ja 48 kohdassa todetaan, että oikeudenhaltijan internetsivulla olevan tietokoneohjelman kappaleen lataaminen asiakkaan palvelimelle ja tähän kappaleeseen liittyvän käyttöoikeuslisenssiä koskevan sopimuksen tekeminen muodostavat jakamattoman kokonaisuuden, jota kokonaisuutena voidaan luonnehtia myynniksi. Kun otetaan huomioon tämä jakamaton yhteys yhtäältä tekijänoikeuden haltijan internetsivulla olevan kappaleen, sellaisena kuin se on myöhemmin korjattuna ja päivitettynä, ja toisaalta siihen liittyvän käyttöoikeuslisenssin välillä, käyttöoikeuslisenssin myyminen merkitsee direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua ”kyseisen kappaleen” myymistä ja aiheuttaa näin ollen levitysoikeuden raukeamisen mainitun säännöksen mukaisesti huolimatta lisenssisopimuksen sisältämästä ja tämän tuomion 23 kohdassa mainitusta lausekkeesta.

85 Kuten tämän tuomion 81 kohdasta ilmenee, UsedSoftin asiakkaan kaltainen käyttöoikeuslisenssin uusi ostaja voi direktiivin 2009/24 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna kyseisen tietokoneohjelman korjatun ja päivitetyn kappaleen ”laillisesti hankkineena henkilönä” ladata tämän kappaleen tekijänoikeuden haltijan internetsivulta, jolloin tällainen lataaminen merkitsee tietokoneohjelman tarpeellista toisintamista, jonka avulla uusi ostaja voi käyttää tätä ohjelmaa sen aiotun tarkoituksen mukaisesti.

86 On kuitenkin huomautettava, että jos ensimmäisen ostajan hankkima lisenssi koskee sellaista käyttäjämäärää, joka ylittää ensimmäisen ostajan tarpeet, tällä ostajalla ei ole lupaa direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun levitysoikeuden raukeamisen seurauksena jakaa tätä lisenssiä osiin ja jälleenmyydä yksinomaan kyseessä olevan tietokoneohjelman sellaista käyttöoikeutta, joka vastaa sen määrittämää käyttäjämäärää, kuten tämän tuomion 69–71 kohdassa todetaan.

87 Lisäksi on korostettava, että Oraclen kaltaisella tekijänoikeuden haltijalla on oikeus tilanteessa, jossa käyttöoikeuslisenssi jälleenmyydään, mikä merkitsee tekijänoikeuden haltijan internetsivulta ladatun tietokoneohjelman kappaleen jälleenmyyntiä, taata kaikin käytettävissään olevin teknisin keinoin, että jälleenmyyjän hallussa vielä oleva kappale tehdään käyttökelvottomaksi.

88 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohtaa ja 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa käyttöoikeuslisenssi, jonka tekijänoikeuden haltija oli alun perin myöntänyt ensimmäiselle ostajalle rajoittamattomaksi ajaksi sellaista vastiketta vastaan, jolla tekijänoikeuden haltija voi saada teoksensa kyseisen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen, jälleenmyydään, mikä merkitsee tekijänoikeuden haltijan internetsivulta ladatun tietokoneohjelman kappaleen jälleenmyyntiä, kyseisen lisenssin toinen ostaja sekä kaikki myöhemmät ostajat voivat vedota tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädettyyn levitysoikeuden raukeamiseen, ja niitä voidaan näin ollen pitää kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina tietokoneohjelman laillisesti hankkineina henkilöinä, joilla on viimeksi mainitun säännöksen mukainen toisintamisoikeus.

Oikeudenkäyntikulut

89 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/24/EY 4 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että tietokoneohjelman kappaleen levitysoikeus raukeaa, jos tekijänoikeuden haltija, joka on sallinut – jopa ilmaiseksi – tämän kappaleen lataamisen internetistä tallennusalustalle, on myöntänyt myös kyseisen kappaleen käyttöoikeuden rajoittamattomaksi ajaksi sellaista vastiketta vastaan, jolla se voi saada omistamansa teoksen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen.**

2) **Direktiivin 2009/24 4 artiklan 2 kohtaa ja 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tilanteessa, jossa käyttöoikeuslisenssi, jonka tekijänoikeuden haltija oli alun perin myöntänyt ensimmäiselle ostajalle rajoittamattomaksi ajaksi sellaista vastiketta vastaan, jolla tekijänoikeuden haltija voi saada teoksensa kyseisen kappaleen taloudellista arvoa vastaavan korvauksen, jälleenmyydään, mikä merkitsee tekijänoikeuden haltijan internetsivulta ladatun tietokoneohjelman kappaleen jälleenmyyntiä, kyseisen lisenssin toinen ostaja sekä kaikki myöhemmät ostajat voivat vedota tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädettyyn levitysoikeuden raukeamiseen, ja niitä voidaan näin ollen pitää kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina tietokoneohjelman laillisesti hankkineina henkilöinä, joilla on viimeksi mainitun säännöksen mukainen toisintamisoikeus.**

Allekirjoitukset